

SAMARKAND REGIONAL CENTER OF
RETRAINING AND IN-SERVICE TRAINING
PERSONNEL OF PUBLIC EDUCATION

16

in collaboration

Certificate

IS AWARDED TO

Soyibnazarov Abbosjon Ikromjonovich

for participation in the international scientific-practical conference on

“ISSUES OF CONTINUOUS PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF
TEACHERS IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION OF EDUCATION”

entitled

GOALS AND OBJECTIVES OF INDUSTRIAL TRAINING OF TEACHERS
OF INFORMATICS AND INFORMATION TECHNOLOGIES ON THE BASIS OF ONLINE COURSES

Spanish Journal of
Innovation and **INTEGRITY**

published in Spanish Journal of Innovation and Integrity
(ISSN: 2792-8268) Impact Factor (2022) – 5.7

DATE: 12.05.2022

Director: A. Ibragimov

Google
Scholar

Academic
Resource
Index
ResearchBib

OSF | Global
Services

Goals and Objectives of Industrial Training of Teachers of Informatics and Information Technologies on the Basis of Online Courses

Soyibnazarov Abbosjon Ikromjonovich

Teacher of the Fergana branch of the Uzbek State University of Physical Culture and Sports

Annotation: *In the age of information technology, it has become even easier to keep our teachers informed about their professional news through online training courses. Teachers relied more on independent work, independent research using the Internet, and had the opportunity to engage in scientific creativity. In addition, science teachers have the opportunity to study abroad in open online training courses and receive certificates, participate in online video conferences, and strive to work regularly to develop their professional skills. In this article I would like to give recommendations based on the example of computer science and information technology teachers.*

Keywords: *information technology, professional, online training courses, internet, science teacher, skills, video conferences.*

Ўтиб кетган эпидемиологик вазият ва синовли кунларда юртимизнинг барча ҳудудий марказларида жуда қисқа фурсат ичида онлайн дарслар йўлга қўйилди. Дастлаб, мазкур ўзгаришлар шубҳасиз, муайян ноқулайликларни келтириб чиқарди, аммо пандемия сабабли кузатилаётган ўзгаришлар ва таълимдаги янги ечимлар, ҳозирги давр учун зарур бўлган инновацияларни таълим соҳасига киритилишига сабаб бўлди.

Замонавий глобаллашув шароитида таълим соҳасидаги онлайн ўқитиш усуллари замонавий ахборот воситалари билан бойитилиши натижасида таълим сифатининг янада ортиши кутилмоқда. Бу борада масофавий ўқитиш усули профессор-ўқитувчи ва тингловчилар учун ҳам қатор қулайликларга эгаллиги билан алоҳида аҳамиятга эгадир.

Информатика ва ахборот технологиялари фани ўқитувчилари онлайн платформалардан тобора фаолроқ фойдаланиш ва онлайн таълим форматларини кенгайтириш таълим соҳасидаги муҳим тенденция ҳисобланади. Халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишда ҳам тингловчилар ўзларининг таълим фаолиятини онлайн муҳитда кенгайтиришга мажбур бўлмоқдалар. Онлайн курсларни ишлаб чиқиш ва ўқитишда ўқитувчилар сони тобора ортиб бормоқда. Бироқ, ҳамма ўқитувчилар зарур кўникма, малакаларга, рақамли технологиялардан фойдаланиш бўйича етарли тажрибага эга эмас. Айни пайтда, онлайн ўқишнинг муваффақияти нафақат илғор усуллар ва сўнгги технологияларга, балки аввало жалб қилинган ўқитувчиларга, шунингдек ўқитувчиларнинг бундай вазифаларга қандай тайёрланишига боғлиқ. Шу билан бирга, ўқитувчиларни қўллаб-қувватлаш механизмлари ўқитувчиларнинг онлайн ўқишда иштирок этишга бўлган муносабати, онлайн муҳитда ўқитувчилар фаолиятидаги ўзгаришларни таҳлил қилиш омиллари, рағбатлантирувчи ва тўсиқларни ҳисобга олган ҳолда шакллантирилиши керак. Мақолада ўқитувчилар ўртасида онлайн таълим соҳасида предметли педагогик ва технологик компетенцияларнинг яхлит тўпламини ривожлантиришга қаратилган хорижий дастурлар ва ўқув курслари мазмуни ҳақида умумий маълумот берилган.

Биз дастлаб малака ошириш тизимида тажриба синов тариқасида Информатика ва ахборот технологиялари фани ўқитувчиларидан бошлашни мақсад қилдик, сабаби улар бошқа ўқитувчиларига нисбатан интернетда ишлаш кўникмалари кўпроқ. Ўқитувчиларни онлайн платформа орқали ўқитишга салбий таъсир кўрсатадиган омиллар қаторига интернет тезлигини паслиги, ҳамма ўқитувчиларда ҳам замонавий ахборот технологияларни етишмаслиги, булардан тўлиқ фойдаланишни билмаслиги, онлайн курсларни тайёрлашга сарфланган катта вақт, таълимда техник ёрдамнинг етишмаслиги ва синфдаги юкнинг камайиши мумкинлигидан хавотирлар қиради. Онлайн курсларни ишлаб чиқиш вақти анъанавий курсларни ривожлантиришга сарфланган вақтдан деярли икки барабар кўп эканлиги билишимиз мумкин. Тингловчилар учун қониқарли интернет тармоғининг етишмаслиги ва ўқитувчиларнинг ўзлари онлайн ўрганишга тайёр эмаслиги электрон таълимнинг тарқалишидаги энг жиддий тўсиқлардан бири бўлади. Бунинг ортидан онлайн курсларни лойиҳалаштириш ва онлайн таълим учун институционал сиёсатни ишлаб чиқишда техник кўмак йўқлиги кузатилади. Таъкидланишича, ўқитувчилар анъанавий равишда ўз фанлари соҳасида кенг маълумотга эга ва ахборот технологиялари ва электрон педагогика соҳасида жуда кам маълумотга эга. Бу борадаги бу тўсиқ самарали онлайн таълимда улар e-Laering нинг бўйича етарли даражада таълим олмайдилар. Ҳозирги кунда узок йиллик ўқитиш тажрибасига эга ва ўз мақомини кўтаришдан манфаатдор бўлмаган профессор-ўқитувчилар таълим соҳасида кам тажрибага эга бўлган ҳамда замонавий рақамли технологияларни яхши биладиган ўқитувчиларга қараганда онлайн ўқитишга камроқ мойил бўлишади.

Умумий ўрта таълим мактаб ўқитувчиси - беш йилда бир марта эмас, балки ҳар кун ўз билимини ошириб бориши керак бўлган касб эгаси ҳисобланади. Шуларни инобатга олган ҳолда, уларни билимини доимий ошириб боришни замонавий усулларни йўлга қўйиш давр талабидир. Бугунги кунда интернет тармоғидан фойдаланган ҳолда таълим олиш энг замонавий усул ҳисобланади. Бугунги кунда масофадан таълим олиш ўзини тўлиқ оқлаб келмоқда. Юқоридагиларни ҳисобга олиб Ўзбекистон ҳудудида ҳам малака ошириш ва қайта тайёрлаш курсларини онлайн платформа орқали ташкил этиш ҳозирги кундаги энг маъқул йўл ҳисобланади.

Замонавий педагог деганда биринчи ўринда ҳозирги кундаги замонавий ахборот технологияларидан мустақил ва фаол фойдалана оладиган, хорижий тиллардан бирортасини биладиган, замонавий методларни дарс жараёнига қўллай оладиган ўқитувчилар тушунилади. XXI аср ахборот асри эканлигини ҳисобга олиб, педагогларни онлайн платформалар ёрдамида малакасини оширишда албатта замонавий ахборот технологияларини (ноутбук, смартфон, планшет) бўлиши талаб этилади. Бундай платформа орқали малака оширишни бирданига ташкил этиш қийин масала, бундай жараёни босқичма-босқич амалга ошириш керак. Яъни имконияти бор, интернет тармоғидан фаол фойдалана оладиган, ўзи яшаётган ҳудудда интернет тезлигини сифати яхшилиги муҳим ҳисобланади.

Мактаб ўқитувчиси ҳар доим узвий ўз соҳаси билан бирга, ахборот технологиялари, хорижий тил, электрон педагогика, психология, хорижий таълимий тажрибалар, ҳуқуқий бурч-мажбуриятларини ўзлаштириб борадиган касб эгаси ҳисобланади. Зеро таълим - тараққиёт билан тенгма тенг юриши даркор.

Республикаимизнинг ҳар бир туман шаҳаридан Халқ таълими бўлимлари бўлиб у ерда турдош фанларга методист-услубчилар тайинланган. Фан услубчисини вазифаси қўл остидаги ўқитувчига доимий равишда методик ёрдам беришдан иборат бўлиб, лекин услубчиларни ўзлари ҳозирги кунда жуда кўпчилиги методик ёрдамга мухтож ходимлардир. Масалан:

Табиий фан услубчиси биология, кимё, география, физика фани ўқитувчиларига услубчи ҳисобланади. Тасаввур қилинг биология мутахассислиги бўйича табиий фан услубчиси кимёни, географияни, физикани қаердан билади? Ва бу фан ўқитувчиларига қандай методик ёрдам бера олади? Методик ёрдам бериши учун нафақат методикани билиши балки ўша фанларни ҳам чуқурак билиши керак аслида. Аксарият услубчилар ёш, тажрибасиз, тоифасиз ходимлар бўлиб улар қандай қилиб 20-30 йиллик педагогик тажрибага эга бўлган олий тоифали ўқитувчиларга методик ёрдам бера олади?

Ҳафтанинг бир куни турдош фан ўқитувчилари учун метод кун ҳисобланиб у кунда ўқитувчилар ўз устида ишлашлари учун, дарсдан озод этилади. Умумий ўрта таълим мактабларида фан ўқитувчиларининг касбий маҳоратини ошириш, ижодий ишлашлари ва ўз билимини мунтазам бойитиб боришлари мақсадида методик кунлар ташкил этилади.

2021-2022 ўқув йилида умумий ўрта таълим мактабларида фан ўқитувчиларнинг методик кунлари қуйидаги тартибда белгиланди:

душанба - аниқ фанлар (математика, информатика ва ахборот технологиялари) ўқитувчилари;

сешанба - филология фанлари (она тили ва адабиёт, ўзбек тили/рус тили) ўқитувчилари;

чоршанба - табиий фанлар (физика, кимё, биология, география ва иқтисодиёт) ўқитувчилари;

пайшанба - ижтимоий фанлар (тарих, давлат ва ҳуқуқ асослари, тарбия) ўқитувчилари;

жума - хорижий тиллар ўқитувчилари;

шанба - амалий фанлар ва бошланғич таълим (тасвирий санъат, чизмачилик, мусиқа маданияти, технология, жисмоний тарбия, чакирувга қадар бошланғич тайёргарлик) ўқитувчилари.

Юқоридагиларни ҳисобга олиб, замонавий ахборот технологиялардан фойдаланган ҳолда мактаб ўқитувчиларни билимини доимий ошириб ва уларни мониторинг қилиб бориш имконияти мавжуд. Бунда онлайн ўқув курслари каскад усулида ташкилланиб Республика-вилоят-туман (шаҳар)-фан ўқитувчиси кўринишида ўқитилади.

Онлайн платформа орқали малака ошириш тизимида қуйидаги компонентлар ишлаб чиқилиши керак:

- фан соҳаси бўйича мутахассис (ўқитиладиган фан бўйича билимларнинг янгиланишини таъминлаши керак);
- ўқитувчи (ўқув стратегиясини ишлаб чиқади ва амалга оширади, зарур ўқув ресурсларини ишлаб чиқади, тингловчиларнинг иштирокини ташкил қилади ва уларнинг мотивациясини қўллаб-қувватлайди);
- ижтимоий ходим (ўрганиш учун ижобий муҳит яратади, интерактив ўзаро алоқани сақлайди, зиддиятли вазиятларни ҳал қилади);
- назорат қилувчи орган (индивидуал ва гуруҳ ютуқларини назорат қилади, индивидуал ва гуруҳ кўрсаткичларини ва умуман курсни баҳолайди);
- маъмур (бошқарув функцияларини бажаради ва курсни амалга ошириш қоидаларини белгилайди, раҳбар вазифасини бажаради);

- ахборот технологиялари масалалари бўйича ўқитувчи (технологик ресурсларга киришни ташкил қилади, ўқитиш учун тегишли манбани танлайди, ўқув ресурсларини ишлаб чиқади ва тингловчиларга тақдим этади);
- маслаҳатчи (машғулотлар самарадорлигини ошириш бўйича тавсиялар беради, тингловчиларнинг талабларига жавоб беради);
- тадқиқотчи (онлайн таълим бўйича тадқиқотлар олиб боради ва уларнинг натижаларини умумлаштиради).

Умумтаълим мактаблар учун онлайн ўқув курслари онлайн платформа ёрдамида ҳафта бир кун бўладиган методик кунларини ҳисобидан ташкилланиб, ишдан ажралмаган ҳолда амалга оширилади.

Онлайн таълим билан шуғулланадиган тингловчилар дарс ўтадиган ўқитувчи билан мулоқот қилиш қобилияти, ўзларини ва уларнинг кўникмаларини баҳолаш ва доимий ўқиш билан шуғулланишларини назорат қилишлари керак.

Онлайн ўқув курси давомида ўқитувчи ёрдамчи ролини ўйнайди, курс мазмуни масалалари билан чекланиб қолмасдан, балки тингловчиларни ўзаро муносабатларни фаол равишда рағбатлантиради. Қўшма таълимни ривожлантириш, ўқувчилар ўртасида ҳамкорлик ва ўзаро ёрдамни ривожлантириш каби ваколатлар муҳим рол ўйнайди. Ўқитувчи фаол ўқитиш усуллари яхши билиши ва ўқувчиларга онлайн тарзда ўз услубларини шакллантиришда, онлайн ўқув платформаси имкониятларини ва керакли дастурий таъминотни ўзлаштиришида, электрон алоқа қийинчиликлари ва тўсиқларини енгишга ёрдам бериши керак. Онлайн курсни самарали бошқариш учун ўқитувчилар тингловчиларни курсни ўзлаштиришларини рағбатлантириш, интизом ва кўникмаларни ривожлантириш, топшириқларни бажариш муддатларига риоя қилиш, тингловчилар ишини ўз вақтида баҳолаш ва тезкор қайта алоқа қилиш воситаларини қўллашлари керак.

Онлайн ўқув курсни тегишли бўлими тугатгандан сўнг, ўқитувчидан тингловчиларни, курсни умуман баҳолаши ва шунингдек, тингловчилар эришган натижалар асосида уларнинг фаолиятини баҳолаши талаб қилинади. Ушбу босқич курс натижалари ва якуний тест синовлари балига қараб баҳоланади.

Кўплаб муаллифлар онлайн таълимда иштирок этадиган ўқитувчилар учун махсус таълимнинг аҳамияти ҳақида ёзган. Шу билан бирга, бундай машғулотлар ҳар томонлама ва доимий бўлиши кераклиги таъкидланади. Онлайн ўқитиш энг яхши формат сифатида тавсия этилади. Ўқитувчилар тажрибали дастур фойдаланувчилари бўлиши керак, онлайн курсни бошқариши ва веб-манбаларни бирлаштириши керак. Онлайн таълимни самарали олиб бориш учун ўқитувчилар педагогика, технология ва интизом бўйича билимларни боғлашдаги қийинчиликларни билишлари керак. Бундай курслар информатика ва электрон таълим масалаларини ҳам камраб олиши керак. Уларнинг мазмуни фойдаланиладиган ўқув майдончалари хусусиятларини ўрганишни, юқори сифатли онлайн ўрганиш мезонларини таҳлил қилишни, хабарларни, эълонларни ва шарҳларни нашр этиш кўникмаларини, интернет орқали тингловчилар билан фикр-мулоҳазаларни билдиришни, мунозаралар ва форумларни ўтказишни, тингловчиларнинг ишларини баҳолашни, тингловчиларни онлайн равишда фаол иштирок этишга даъват этишни ўз ичига олиши керак. - ўқитиш, кечикаётган тингловчиларга таъсир ўтказиш усуллари, интерактив сценарийларни яратиш ва амалга ошириш ва онлайн фойдаланувчилар дуч келиши мумкин бўлган муаммоларни ҳал қилишда ваколат. Тингловчиларни ўқитишни таълим муассасасида онлайн ўқитиш учун ишлатиладиган ўқув платформасида ўтказиш тақлиф этилади.

Хулоса ўрнида шуни айтиш керакки онлайн ўқув курсни амалга ошириш жараёнида ўқитувчи тингловчиларнинг ўқув вазифаларига эътиборини қаратишлари, уларда танқидий фикрлашни ривожлантиришлари, ютуқ ва камчиликларни қайд этиши ҳамда ўқувчиларни онлайн дарс майдончасида ўз тажрибалари билан ўртоқлашишга ундаши керак. Анъанавий ўқитишда унчалик муҳим бўлмаган ваколатлар гуруҳи ҳам талабга жавоб беради: форумдаги мунозараларни модератор қилиш ва мунозара нотўғри йўналишда бўлган ҳолатларга мажбурий аралаштириш, тингловчилар иштирок этмаслик ёки бузғунчи хатти-ҳаракатларида улар билан алоқа ўрнатиш. Назорат пайтида шахсий идентификациялаш процедуралари билан танишиш ва махфийлик талабларига риоя қилиш ҳам асосий ваколатлар ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Галиханов М.Ф, Хасанова Г.Ф. Подготовка преподавателей к онлайн-обучению: роли, компетенции, содержание // Высшее образование в России. 2019. Т. 28. № 2. С. 51-62.
2. Хасанова Г.Ф, Зарипов Р.Н. Педагогический потенциал открытых образовательных ресурсов // Казанский педагогический журнал. 2018. №4. С. 68-72
3. Ammenwerth, E. (2017). Envisioning Changing Role of University Teacher in Online Instructional Environments. AISHE-J: The All Ireland Journal of Teaching and Learning in Higher Education. Vol. 9. No 3.
4. Niess, M., Gillow-Wiles, H. (2013). Developing Asynchronous Online Courses: Key Instructional Strategies in a Social Metacognitive Constructivist Learning Trajectory. Journal of Distance Education. No. 2
5. Калмыкова О.В. Онлайн-обучение - высшее образование для всех // Перспективы развития информационных технологий: сб. материалов XIX Междунар. науч.-практ. конф. / под общ. ред. С.С. Чернова. Новосибирск, 2014. С. 115-119.
6. Корнилова И.М. Социологические исследования среди молодежи по вопросу современного высшего образования // Гуманитарные науки в современном образовании: проблемы, решения, перспективы развития: сб. науч. тр. М., 2014. С. 131-143.
7. Андреев А.А. Педагогика в информационном обществе, или электронная педагогика // Высшее образование в России. 2011. № 13. С. 114.
8. Панченко Т.В. Из опыта проектной деятельности по созданию электронных образовательных ресурсов (направление — «Педагогика») // Наука и современность — 2011. Сборник материалов VIII Международной научно-практической конференции. Новосибирск: Изд-во СибАГС, 2011. Ч. 1. С. 307-312
9. Лапчик М.П. О педагогике в условиях электронного обучения // Наука о человеке: гуманитарные исследования. 2013. № 2. С. 77-85.
10. Poulouva P., Simonova I. E-Learning Reflected in Research Studies in Czech Republic: Comparative Analyses // Procedia — Social and Behavioral Sciences. 2014. No 116. P. 1298-1304.
11. Mobile-Learning (обучения через смартфоны) раскрыта в следующих публикациях: Ozdamli F., Cavus N. Basic Elements and Characteristics of Mobile Learning // Procedia — Social and Behavioral Sciences. 2011. No 28. P. 937-942
12. Rasulova D. B. HISTORY OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF ORIENTAL SCHOOLS IN FRANCE (IN THE XVI-EARLY XX CENTURIES) // Theoretical & Applied Science. — 2020. — №. 5. — С. 913-918.